

Arbete och välfärdsförvaltningen

Socialdepartementet

Remissvar Barn i samhällsvård Inledning

Den 7 oktober 2021 tillsatte regeringen utredningen, Barn och unga i samhällsvård. Uppdraget var att se över och föreslå åtgärder för hur kvalitén i vården kan öka när barn och ungdomar placeras i familjehem, stödboende och hem för vård och boende (HVB) inklusive särskilda ungdomshem med stöd av socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, och lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, förkortad LVU. Syftet med uppdraget är att säkerställa att barn och unga som placeras utanför det egna hemmet alltid ska garanteras trygghet, säkerhet och en i övrigt god vård.

Utredningen har utgått ifrån och föreslår förändringar inom följande huvudområden:

- 1 Statens styrning
- 2 Socialnämndens ansvar för en stärkt vårdkedja
- 3 Familjehemsvård
- 4 Stärkt kvalitet i institutionsvård och stödboende
- 5 Tillgång till jämlik sjukvård, hälsovård och tandvård
- 6 Särskilda utvecklingsområden

I remissvaret återfinns dessa i fet stil och för att underlätta läsningen är underrubrikerna under varje också kursiverade. I de fall när rubriken på delområdet behöver förtydligas finns en kort förklarande också i kursiv stil. Förvaltningens synpunkter presenteras på samma sätt under varje delområde enligt nedan där **vi** syftar på arbete och välfärdsförvaltningen. Uppställningen ser ut så här:

Övergripande sammanfattning av vår inställning till förslaget

Vad tänker vi är bra:

Vilka utmaningar ser vi:

Vad saknar vi:

Förslaget i korthet

Utredningens förslag utgår från bedömningen att det krävs en omfattande reform för att höja kvaliteten på samhällsvården. Betänkandet innehåller cirka 130 förslag, 20 bedömningar, samt 5 områden som behöver utredas särskilt. Förslagen innebär en ambitionshöjning som på sikt bedöms komma ge positiva samhällsekonomiska konsekvenser men initialt kräver en ekonomisk satsning.

Utredningen föreslår att ett gemensamt begrepp, samhällsvård, införs. Den statliga styrningen ökar och strävan är att uppnå en mer likvärdig och jämställd samhällsvård oavsett placeringsform. Förslaget innehåller krav på ökad kompetens för familjehem och personal på institutionsvård och krav på kommunerna att tydligare följa och säkerställa samhällsvården inklusive skolgången och rätten till sjuk- och hälsovård inklusive tandvård.

Förvaltningens synpunkter

Sammanfattning

Förvaltningen ser övervägande positivt på förslaget inklusive att införa begreppet samhällsvård och strävan att öka likvärdigheten mellan de olika behandlingsformerna då detta främjar kvalitetssäkringen av vården. Utredningen föreslår också utökade statliga insatser för uppföljning och analys vilket förvaltningen välkomnar. Barn och ungdomar som är placerade har ibland behov av andra insatser och vi är positiva till ytterligare förtydliganden kring att socialtjänsten måste se till den unges hela behov inklusive skolgång och hälso- och sjukvård samt tandvård.

Förslaget innehåller flera delar som syftar till att höja kompetensen hos de som möter och arbetar med barnen oavsett placeringsform vilket förvaltningen välkomnar. Samtidigt kan vi se utmaningar kopplat till rekrytering både av familjehem och medarbetare. Förslaget innebär ytterligare förtydligande kring kravet på barns delaktighet och innehåller en del nya möjligheter kopplat till såväl krav som stöd till vårdnadshavare. Förvaltningen konstaterar att förslaget inte lyfter frågor kring hedersrelaterat våld undantaget kort under avsnittet som handlar om nätverkshem. I Rapport 2023:8 Bära eller brista (Myndigheten för vård och omsorgsanalys) framkommer flera brister, utmaningar och möjligheter. De lämnar flera rekommendationer inklusive att regeringen och kommunerna bör stärka socialtjänstens kompetens och kunskap inom hedersrelaterat våld. Att lyfta den problematiken i den här utredningen hade varit ett bra tillfälle att bidra i den behövliga kompetenshöjningen.

Huvudområden

1 Statens styrning och stöd gällande:

Kunskapsstyrning

Övergripande sammanfattning av vår inställning till förslaget. Positivt att det blir en likvärdig samhällsvård på nationell nivå.

Vad tänker vi är bra: Kommunal styrning innebär en ojämlikhet och skilda förutsättningar utifrån ekonomi och demografi, vilket blir tydligare när kraven på socialtjänsten ökar. Det synliggörs i Utredningens samtal med barn samt i genomlysning av den nuvarande svenska samhällsvården att många delar har brustit och att placerade barn riskerar att inte få det de har behov av samt laglig rätt till. En statligt sammanhållen styrning tror vi skapar bättre reglering och uppföljning, vilket på sikt kommer gynna barnen. Det är även positivt att det ställs högre krav på att utvärdera barnens inställning till vården, vilket även styrs på en nationell nivå. Ett ökat kunskapsstöd som är tillgängligt för yrkesverksamma kommer underlätta för kommunerna när det gäller organisering och utformning av arbetet, det blir lättare att se vad som fungerar och vad som behöver göras annorlunda, vilket innebär att vi kan bygga en verksamhet för bättre resultat.

Vilka utmaningar ser vi: När det ställs högre krav så innebär det ökat behov av resurser ute i kommunerna. Det är alltid en utmaning, inte minst i tider där hela välfärdsapparaten står inför svårigheter att bemanna och klara kompetensförsörjningen.

De administrativa kraven på kommunerna kommer öka i och med en större rapporteringsskyldighet.

Vad saknar vi: ----

Aktiviteter för rekrytering, utredning och utbildning av familjehem.

Övergripande sammanfattning av vår inställning till förslaget. I huvudsak positiv men vi ser flera utmaningar.

Vad tänker vi är bra: Vi tänker att det stärker kommunens möjligheter att kvalitetssäkra de familjehem som används. Bra att det är kommuner som ska godkänna och utfärda intyg. 3 år känns som en rimlig tid att intyget gäller, vilket underlättar för fler placeringar inom tiden, utan att först göra en ny utredning. Också bra att IVO får en större roll i förhållande till familjehemsvården. Bra att intyget kan dras tillbaka av IVO om något händer/uppdagas och att andra kommuner får kännedom om det. Förutsättningarna för att bli/vara familjehem blir mera likvärdigt i landet.

I huvudsak bra att alla familjehem ska gå en utbildning innan de får uppdrag. Det gör dem mer förberedda och införstådda med vad ett sådant uppdrag innebär. De kommer också

vara mera motiverade att gå utbildning, (vi upplever att det är svårt att få familjehemmen till utbildning idag). Nätverkshem ska vara förstahandsvalet, där det är lämpligt, det tycker vi är bra och en självklar väg att gå. Att tidsbegränsa tiden för utredning av familjehem är bra, fast kommer troligtvis inte påverka särskilt mycket.

Bra att förslaget, som vi ser det, kommer göra det svårare för privata aktörer att konkurrera med kommunerna och påverka tillgången till familjehem i egen regi. Att betalning ska ske direkt till familjehemmen är bra, vilket positivt kommer påverka graden av samverkan direkt med familjehemmet utan en mellanhand (som ibland försvårar). Det förhindrar också att pengar blir ett medel som styr vården, då det i värsta fall kan styra hur man väljer att beskriva svårighetsgraden i ärendet. I nuläget har utbudet av externa aktörer som erbjuder konsulentstödda familjehem ökat och det finns risker med det utifrån vårdens kvalitet. Marknaden uppfattas vara dåligt reglerad.

Vidare ställer vi oss positiva till de ökade möjligheterna som förslagen innebär, när det gäller att sätta in erforderligt stöd till familjehem, exempelvis TFCO. Erfarenheten idag är att detta görs i väldigt liten utsträckning vilket innebär att metoden knappt tillämpas även om vi vet att den har god evidens. Risken med ett bristfälligt stöd till familjehemmen är att det blir sammanbrott och att barn hamnar på HVB-hem i "onödan". Om familjehemsvården kan bli ett vanligare komplement till institutionsvård är detta en förändring som vi tror kan gynna många barn i samhällsvård. Det är tydligt att de nuvarande bristerna i familjehemsvården (eller kanske otillräckligheten, för att uttrycka det så) gör det svårt att hitta fungerande placeringar för barn och ungdomar med tonårsproblematik eller NPF. Positivt med begränsning för antal barn samt att kraven stärks även gällande målgruppen "unga" dvs. 18–21 år.

Vilka utmaningar ser vi: Det kommer att bli krav från familjehem om högre ersättningar, då konsulentstött vård har varit ett sätt att få mer betalt. Det finns risk att familjehem blir ännu svårare att rekrytera, då valen för dem blir färre. Det stöd som familjehem kan få av en konsulent kan svårigen erbjudas i samma omfattning av kommunerna.

Att ge alla familjehemsutbildning före uppdrag, kan innebära att vi tappar dem innan uppdrag blir aktuellt, eftersom de kanske behöver "vänta" på en utbildningsplats. När utbildning är genomförd och intyg utfärdats kan det saknas uppdrag i den egna kommunen som matchar, och då kommer familjehemmet kanske nyttjas av annan kommun. Detta är ju bra, men kan drabba kommuner ojämnt. Risken finns för "huggsexa" mellan kommunerna i närområdet om redan utbildade, godkända familjehem, vilket kan leda till att vissa kommuner utreder och utbildar i stor omfattning, medan andra inte gör det alls, vilket innebär ojämnt fördelade kostnader/belastning.

Omfattningen av utbildningsplatser/tillfällen kommer behöva ökas och eftersom utbildningen bygger på gemensamma diskussioner och resonemang blir antalet deltagare per gång begränsat. Det kommer innebära behov av resursökning hos kommunerna och därmed ökade kostnader.

Det kan bli svårare att ha tillgång till redan godkända familjehem i närområdet i perioder då inflödet av barn i behov av placering ökar, samt då behovet är av mera akut art.

Vad saknar vi: ----

Aktiviteter för kompetens och kompetensförsörjning.

Övergripande sammanfattning av vår inställning till förslaget. Positiv då förslaget främjar kvalitetssäkringen av vården.

Vad tänker vi är bra: Positivt för kvalitetssäkringen av vården om de som skall utföra den har en viss kompetens. Idag upplever vi att det är problematiskt att många anställda inom HVB-verksamhet och även inom SIS har en rätt så låg kunskapsnivå, vilket innebär att det innehålls som utlovas vid placeringar inte riktigt tillgodoses i verkligheten.

Vilka utmaningar ser vi: Redan idag vet vi att kompetensförsörjningen inom välfärdsområdet generellt är svår då det saknas folk som söker tjänsterna. Vad vi har förstått så har även HVB-hem och statliga ungdomshem problem med sin personalförsörjning och ställs det då högre krav på nationell nivå kommer det även behövas omfattande strukturella satsningar när det gäller utbildning och rekrytering.

Vad saknar vi: --

Uppföljning och analys av behov samt tillgängliggörande av resultat inklusive nationell struktur för uppföljning.

Övergripande sammanfattning av vår inställning till förslaget. Utredningen föreslår utökade statliga insatser för uppföljning och analys vilket nämnden välkomnar.

Vad tänker vi är bra: Förslaget ökar möjligheten till kunskapsbaserad styrning och utveckling av nya metoder och insatser vilket saknas inte minst för de barn som lever i miljöer med hedersrelaterat våld.

Vilka utmaningar ser vi: De krav som kommer att ställas på kommunerna kopplat till datainsamling behöver noga vägas mot den förväntade nyttan. De utökade statliga insatserna behöver således ha ett fokus på att stödja kommunerna i deras verksamhetsutveckling inte tvärtom.

Vad saknar vi: --

2 Socialnämndens ansvar för en stärkt vårdkedja

God vård med omtanke, ge stöd och hjälp utöver det som ges via placeringen, tillgodose behov av stöd i kontakt med närstående, verka för att den unge får utbildning, hälso- och sjukvård samt den tandvård de behöver. Oavsett var vården ges behöver den också inriktas på stöd i övergången till vuxenlivet

Övergripande sammanfattning av vår inställning till förslaget. Barn och ungdomar som är placerade har ibland behov av andra insatser och vi är positiva till att ytterligare förtydliga att socialtjänsten måste se till den unges hela behov. Att verka för att den unge ges stöd i kontakt med närstående samt att de erhåller utbildning och sjuk-/ tandvård är redan idag en del i uppdraget men frågan kräver verkställighet av annan huvudman.

Vad tänker vi är bra: Positivt att stärka stödet för målgruppen 18–20 år. Vi upplever att det idag blir en skarp skiljelinje mellan att vara inom samhällets vård där du har rätt till stödet till att du efter myndighetsdagen krävs på ett stort mått av eget ansvar. Många unga har inte den grad av självständighet och kunskap om omvärlden som krävs för att kravställningen skall bli rimlig. Även förslaget om att tydliggöra vad vården skall innehålla är positivt och främjar en ökad likvärdighet mellan olika vårdformer. Det mesta i förslaget är positivt så som vi ser det. Kontakt och umgänge med närstående behöver regleras för att bli bättre och för att ge placerade barn en chans att bygga upp bärande relationer med sitt biologiska nätverk över tid där detta ligger i linje med barnets bästa.

Vilka utmaningar ser vi: Att verka för att barn och ungdomar erhåller utbildning och sjuk-/tandvård försvåras utifrån att socialnämnden inte är huvudman för vare sig utbildning eller sjuk-/tandvård. Exempelvis ser vi ofta ett behov av utredning eller behandling av BUP, men på grund av regionernas olika förutsättning/inställning, hög belastning med långa vårdköer, blir uppdraget svårt då det ligger utanför kommunens mandat. Om inte ungdomar som har behov av detta, får den hjälpen (i rätt tid) påverkar det den unges liv negativt och således även vården.

Vi ser också samma utmaningar som finns generellt, det kommer krävas utökade resurser.

Vad saknar vi: Problematisering kring socialtjänstens yttersta ansvar och att detta inte fråntar andra huvudmäns ansvar. Ökad tydlighet kring vad det innebär att "verka för"?

Bestämmanderätt vid placering.

Övergripande sammanfattning av vår inställning till förslaget. Som vi tolkar förslaget innebär det ett förtydligande kring kravet på socialtjänsten att ta reda på den unges inställning. Detta är i sig inte något nytt, men kan behöva förstärkas ytterligare.

Vad tänker vi är bra: Ett förtydligande i LVU-lagstiftningen gällande nämndens ansvar ökar barnets möjligheter till att få sina behov tillgodosedda. Att den unges inställning till

ort, plats, vårdform med mera ska inhämtas och tas med i socialtjänstens bedömning är egentligen självklart redan idag men kan behöva förtydligas ytterligare.

Vilka utmaningar ser vi: Vi ser en utmaning i att barn och ungas önskemål kan vara svåra/omöjliga att möta och att detta skapar frustration och en känsla av att möjligheten att påverka är skenbar. Kan innebära svåra avvägningar när vårdnadshavares uppfattning går emot nämndens.

Vad saknar vi: Ett resonemang kring föräldrarätten kontra den unges vilja. Idag kan en ungdom inte placeras utanför hemmet eller vara fortsatt placerad, om inte föräldrarna samtycker, ifall det inte finns grunder för LVU. Detta kan till exempel innebära att en förälder som inte vill låta sitt barn bo hemma, ändå kan förvägra dem rätten till ett familjehem, eller till ett stödboende. Detta perspektiv saknas i resonemanget om den unges inställning och bestämmanderätt i förhållande till vårdnadshavare.

Särskilt utsedd barn- och ungdomshandläggare.

Övergripande sammanfattning av vår inställning till förslaget. Positivt att stärka uppföljningen av barn och unga som bor på institution, liksom de som bor i familjehem.

Vad tänker vi är bra: Positivt att det förtydligas att en egen handläggare även gäller barn som vårdas på HVB-hem. Främjar barnets möjligheter att göra sin röst hörd och ger barnet tillgång till en stödfunktion som mer objektivt kan ha barnets bästa/behov i åtanke och inte har en "delad" roll.

Vilka utmaningar ser vi: Det är något oklart vad som är den särskilda barn- och ungdomshandläggarens specifika uppgift, det vill säga vilka krav som skiljer sig mot hur det fungerar idag? Barnsekreterare i familjehemsvården kom till för att skapa en möjlighet för barn/ungdomar att känna tillit till handläggaren och att hen i alla delar skulle företräda barnet och inte välja lojaliteten (vänskapen) med familjehemmet före barnens intressen. Därför har familjehemmet en egen handläggare i familjehemssekreteraren. Vi kan inte helt följa tanken hur den särskilda särskild ungdomshandläggare ska arbeta och vad hen inte ska göra. Vi ser utmaningar kring handläggarytten under utredning, HVB-placering och stöd efteråt kopplat till kontinuiteten. Finns även en oro för att det kan komma att innebära att ett placerat barn behöver byta kontakter ofta, eftersom placeringstiden på HVB är relativt kort.

Beroende på hur rollen utformas kan även organisatoriska förutsättningar behöva anpassas.

Vad saknar vi: Vi saknar en problematisering kring vad särskilda ungdomshandläggare ska göra och inte göra, för att uppnå det förmodade syftet. På vilket sätt är det tänkt att handläggningen ska bli annorlunda? Idag ansvarar barnsekreterare för såväl barnet, föräldrarna samt för att genomföra utredningar, och har även mycket samverkan/kontakt

med familjehemmet för samordning och planering. Detta i sig skapar svårigheter att uppnå syftet "barnets egna socialsekreterare", även om familjehemssekreterare finns. För att säkerställa att organiseringen med dessa särskilt utsedda handläggare för barnen/ungdomarna tjänar sitt syfte och att vården verkligen följs upp på ett bättre sätt, behöver man också konkretisera vad dessa handläggare inte ska göra.

Beslut om var vårdens ska ges, särskilt beakta barnets/den unges inställning till var och hur vården ska utföras, relationen till vårdnadshavare, föräldrar, syskon, förankring i skola och den sociala miljön, särskilda behov exempelvis pågående behandling samt behov av kontinuitet i etnisk, religiös, kulturell eller språklig bakgrund.

Övergripande sammanfattning av vår inställning till förslaget. Detta är ett viktigt förtydligande och positivt förslag.

Vad tänker vi är bra: I familjehemsvården är det vanligt med omplaceringar, trots att det är tänkt som en insats som är stadigvarande. Det kan vara bra att förtydliga att en omplacering inte får ske lättvindigt och utan att ta i beaktan vad detta i så fall innebär för barnets skolgång, sociala relationer och fritid. Socialtjänsten kan komma att behöva tillsätta stödjande insatser för barnet och för familjehemmet för att undvika sammanbrott. Förtydligandet innebär också ett krav på att barnets egen inställning, kopplat till de nämnda bakgrundsfaktorerna, lyfts då den inte nödvändigtvis ligger i linje med vårdnadshavarnas.

Vilka utmaningar ser vi: Omplacering från familjehem sker oftast på grund av att samtycket upphört, familjehemmet sagt upp sig, att det kommit in oroväckande uppgifter om familjehemmet eller att barnet inte får sina behov tillgodosedda. Socialtjänsten behöver erbjuda mer stödjande insatser, för att förebygga sammanbrott, samt säkerhetsåtgärder vid oro för hur barnet har det i sitt familjehem.

Stödjande insatser som socialtjänsten har idag i form av föräldrautbildning och familjebehandling behövs till och används främst för stödet till biologiska föräldrar med barnen hemma. Detta innebär tillsammans med kraven på utökade insatser för den unge behov av utökade resurser.

Vad saknar vi: Resonemang kring andra huvudmäns ansvar vid placering utanför hemmet. För att undvika till exempel skolbyte, kan socialtjänsten vid placering/omplacering idag bli helt ansvariga för resekostnader. I flertalet fall sker dessa med det dyraste alternativet, taxi, vilket bör vara ett gemensamt ansvar. Det kommer även an på annan huvudman (skolan) att fatta beslut om den unge får gå kvar i skolan i ursprungskommunen, och är inget som socialtjänsten kan styra.

Samma sak gäller också vård från BUP, där den unge vid placering/omplacering i värsta fall får byta region och hamna längst bak i kön i den nya regionen. Detta kan skapa oro, icke hanterade trauman, utredningar som skjuts på framtiden eller avbrott i en

samtalskontakt. Vi bedömer att om hela vården ska ske med utgångspunkt för den unges bästa, behöver andra huvudmäns ansvar förtydligas och säkerställas.

LVU i hemmet.

Övergripande sammanfattning av vår inställning till förslaget. Att förtydliga vård som ges enligt LVU i hemmet, är bra. Det är också förenligt med syftet med vården att socialtjänsten får besluta om särskilda villkor under vårddagen.

Vad tänker vi är bra: Positiv i de fall där det finns en kapabel förälder, och där vi ser att behandling kan utföras genom mer intensiva metoder på hemmaplan. Tillsammans med andra åtgärder, samt vissa av de andra lagförslagen som finns gällande ungdomar som riskerar att hamna i kriminalitet, innebär det att socialtjänsten kan gå in med begränsningar/restriktioner som gör att fler ungdomar som idag riskerar SIS-placeringar kan hjälpas i hemmet. Vi vet att en placering på SIS riskerar att förstärka ett kriminellt tankemönster och att förutsättningar för rehabilitering ofta är bättre om vi kan hjälpa barn och ungdomar till en beteendeförändring i sin vanliga miljö.

Vilka utmaningar ser vi: De skäl som föranledde vård enligt 3§ LVU behöver hanteras/behandlas. Om en ungdom till exempel vagabonderar eller umgås i drog- eller kriminella miljöer behöver beteendet brytas såväl som umgänget. Att vård alltid ska påbörjas utanför hemmet har varit ett sätt att förtydliga och hantera detta och också ett sätt att markera för den unge att hen "nått gränsen". Den föreslagna ändringen innebär att den tydligheten riskerar att försvinna.

Särskilda villkor även om de utgör skyldigheter innebär alltid en utmaning utifrån motivation, mottaglighet och kontinuitet.

Vad saknar vi: ---

Socialnämndens ansvar att noga följa vården

Övergripande sammanfattning av vår inställning till förslaget. Positivt att stärka och förtydliga ansvaret att följa vården.

Vad tänker vi är bra: Utredningen lyfter områden där vi vet att familjehemsplacerade barn är särskilt utsatta. Förslaget lyfter helhetsperspektivet i barnens situation.

Vilka utmaningar ser vi: Utredningen lyfter vikten av att de placerade barnens skolgång fungerar samt att de har tillgång till adekvat hälso-, sjukvård- och tandvård samt att socialnämnden kan begära in information. Oaktad informationsinsamling så ligger ansvaret på andra huvudmän exempelvis vad gäller barnens utsatthet för mobbning i skolan.

Vad saknar vi: Förtydligande kring andra huvudmäns generella ansvar för placerade barn inom sina ansvarsområden.

Tydligare krav på stöd till vårdnadshavare och föräldrar.

Övergripande sammanfattning av vår inställning till förslaget. I huvudsak bra att socialnämnden ska ge föräldrar stöd, åtminstone de två första åren av placeringen. Förslaget ligger också i linje med lagstiftning inom området, då nämnden efter två års placering i stället ska överväga en vårdnadsöverflytt.

Vad tänker vi är bra: Positivt med ett tydligare lagkrav. Förslaget kan främja möjligheten för barn och föräldrar att bygga bättre bärande relationer, samt skapa ett fungerande samarbete mellan samhälle och vårdnadshavare även om barnet inte kan bo hemma.

Stöd till vårdnadshavare under placeringen och längre tid efter placeringen främjar hållbarheten i förändringarna.

Vilka utmaningar ser vi: Förslaget kräver resurser och ett annat arbetssätt inom öppenvårdsverksamheten. Vår erfarenhet visar att föräldrar erbjuds stöd, men att motivationen i många fall saknas. Det kan därför behövas särskilt utsedda handläggare som arbetar motivationshöjande, skapar allianser och stärker tilliten hos föräldern. De föräldrar som har förmåga att genomföra ett förändringsarbete, får i huvudsak detta stöd idag. Detta är insatser som oftast erbjudits i en eller flera omgångar redan innan placeringen.

Vi ser utmaningar kring att skapa en organisation som förenar föräldrarnas intresse/behov utan att ta fokus från/krockar med barnets intressen. Detta inkluderar utmaningen att göra barnsekreterartjänsterna hållbara och därmed undvika öka på de svårigheter som redan finns att rekrytera och behålla personal på dessa tjänster.

Vad saknar vi: ---

Övervägande av vården.

Övergripande sammanfattning av vår inställning till förslaget. Positivt att kraven skärps på hur vi motiverar barnets behov av fortsatt vård men samtidigt inte helt tydligt hur det ska uppnås. Redan idag finns barnets inställning som rubrik i BBIC-dokumentet vid övervägande så det är svårt att se vad förslaget kommer ändra i sak. Det kommer även fortsättningsvis komma an på socialtjänsterna runt om i landet att säkerställa att man har tagit reda på barnets inställning och dokumenterat den. Att överväga om vården fortsatt behövs görs i övervägandet redan idag och motiveras. Bedömning görs därmed också om barnet får sina behov tillgodosedda.

Vad tänker vi är bra: Att i samband med första övervägandet svara på om barnet erbjudits hälsoundersökning och om kunskapsbedömning genomförts är bra. Det lyfter och förtydligar vikten av att säkerställa att det görs.

Vilka utmaningar ser vi: Kraven på vad övervägandet ska innehålla har utökats genom åren. Det har gällt att socialtjänsten särskilt ska följa upp placerade barns hälsa och skolgång, att barnet ska komma till tals, att vårdnadsöverflytt ska övervägas efter två år och därefter årligen, samt att övervägandet ska vara framtidsinriktat det vill säga det ska finnas en tydlig planering. Dessa krav på tydlighet och omfattande inhämtning av information är viktigt och väsentligt, men ställer utökade krav på handläggningen. Detta riskerar att öka utmaningar kopplade till personalförsörjning och kontinuitet i handläggningen.

Vad saknar vi: Problematisering kring hur dokumentationskraven ska balanseras för att inte ta över på bekostnad av kontakten med barnet. Socialsekreterarnas arbetstid tenderar redan idag att fyllas av administrativa uppgifter.

Det saknas ett resonemang kring hur föräldrarätten kan skapa en omfattande oro under hela placeringstiden, då rätten att begära omprövning av LVU-vården inte regleras utan kan ske flera gånger varje år. Här skapas utökade krav på handläggarna att utöver övervägandet också parallellt genomföra återkommande utredningar i vissa ärenden. Processerna med omprövning i nämnd, förhandling i Förvaltningsrätt- med överklagande, yttranden med mera är långa processer som tar mycket tid i anspråk för socialtjänsten.

3 Familjehemsvård

Grundläggande krav på familjehem

Övergripande sammanfattning av vår inställning till förslaget. Vi tycker det är bra att definiera familjehemskategorierna. Ett förtydligande gör definitionen och innehållet i vården mera liktydiga vilket är bra.

Vad tänker vi är bra: Vi tänker att det stärker kommunens möjligheter att kvalitetssäkra de familjehem som används. Bra att det är kommuner som ska godkänna och utfärda intyg. 3 år känns som en rimlig tid att intyget gäller, vilket underlättar för fler placeringar inom tiden, utan att först göra en ny utredning. Också bra att IVO får en större roll i förhållande till familjehemsvården. Bra att intyget kan dras tillbaka av IVO om något händer/uppdagas och att andra kommuner får kännedom om det. Förutsättningarna för att bli/vara familjehem blir mera likvärdigt i landet.

I huvudsak bra att alla familjehem ska gå en utbildning innan de får uppdrag. Det gör dem mer förberedda och införstådda med vad ett sådant uppdrag innebär. De kommer också vara mera motiverade att gå utbildning, (vi upplever att det är svårt att få familjehemmen till utbildning idag). Nätverkshem ska vara förstahandsvalet, där det är lämpligt, det tycker

vi är bra och en självklar väg att gå. Att tidsbegränsa tiden för utredning av familjehem är bra, fast kommer troligtvis inte påverka särskilt mycket.

Vilka utmaningar ser vi: Att ge alla familjehemsutbildning före uppdrag, kan innebära att vi tappar dem innan uppdrag blir aktuellt, eftersom de kanske behöver "vänta" på en utbildningsplats. När utbildning är genomförd och intyg utfärdats kan det saknas uppdrag i den egna kommunen som matchar kan familjehemmet anlitas av annan kommun. Detta är bra, men kan drabba kommuner ojämnt. Risken finns för "huggsexa" mellan kommunerna i närområdet om redan utbildade, godkända familjehem, vilket kan leda till att vissa kommuner utreder och utbildar i stor omfattning, medan andra inte gör det alls, vilket innebär ojämnt fördelade kostnader/belastning.

Omfattningen av utbildningsplatser/tillfällen kommer behöva ökas och eftersom utbildningen bygger på gemensamma diskussioner och resonemang blir antalet deltagare per gång begränsat. Det kommer innebära behov av resursökning hos kommunerna och därmed ökade kostnader.

Det kan bli svårare att ha tillgång till redan godkända familjehem i närområdet i perioder då inflödet av barn i behov av placering ökar, samt då behovet är av mera akut art.

Vad saknar vi: ---

Tillstånd för familjehem

Övergripande sammanfattning av vår inställning till förslaget. Positivt att det blir en likvärdig samhällsvård på nationell nivå.

Vad tänker vi är bra: Vi tänker att det stärker kommunens möjligheter att kvalitetssäkra de familjehem som används. Bra att det är kommuner som ska godkänna och utfärda intyg. 3 år känns som en rimlig tid att intyget gäller, vilket underlättar för fler placeringar inom tiden, utan att först göra en ny utredning

Vilka utmaningar ser vi: ---

Vad saknar vi: ---

Ökat användande av nätverkshem

Övergripande sammanfattning av vår inställning till förslaget. Bra med en tydligare inriktning för att öka användandet av nätverkshem om detta inte är oförenligt med barnets bästa.

Vad tänker vi är bra: Vi ser det som en nödvändig och bra riktning att öka användandet av nätverkshem. Forskning visar att en nätverksplacering, kraftigt ökar den unges

förutsättning till en kontinuitet i placeringen, ökad känsla av tillhörighet, ökad förståelse och känslomässig bindning.

Vilka utmaningar ser vi: Det är inte rimligt att ålägga kommunerna att inleda och genomföra utredning avseende alla nätverkshem som anmäler intresse. Det bör räcka med en inledande "förhandsbedömning", om hemmet saknar grundläggande förutsättningar. De hem som saknar de grundläggande förutsättningarna, borde även fortsättningsvis kunna avfärdas i ett tidigare skede. I vissa fall kan flera, klart olämpliga aktörer anmäla intresse, vilket skulle innebära att ett barn som behöver placering kan generera ett stort antal familjehemsutredningar i nätverket, innan slutlig matchning kan göras. Detta kostar tid och skapar onödigt fördröjning innan stadigvarande alternativ kan erbjudas.

Vi ser en utmaning i att nätverkshem inte sällan har komplicerade relationer till föräldrarna, och att deras lojaliteter kan äventyra barnens bästa. Vi ser också att flera nätverkshem får bekymmer i förhållande till umgänget på grund av komplicerade relationer, eller lojalitetskonflikter kopplat till den egna/den andra sidan av släkten.

En utmaning för socialtjänsten kan vara att ett lämpligt nätverkshem kan vara beläget långt ifrån föräldrahemmet och därmed långväga ifrån placeringskommunen. Det är ytterst sällan att kommunöverflytt genomförs då föräldrarna är fortsatt aktuella i den placerande kommunen, vilket i sig skapar långa avstånd med svårigheter kopplat till uppföljningen, stöd till familjehem/den unge. Detta blir tids- och resurskrävande för kommunerna.

Vad saknar vi: ---

Tydligare reglering av stöd till familjehem, inklusive ersättning.

Övergripande sammanfattning av vår inställning till förslaget. Vi är positiva till förslaget.

Vad tänker vi är bra: Vi tror att stöd till familjehemmen är en framgångsfaktor, och är den främsta orsaken till att många familjehem idag väljer konsulentstödda uppdrag. Det är också idag en alltmer komplex problembild gällande de unga som placeras i familjehem, då vi många gånger har uttömt alla andra alternativ under flertalet år innan vård utanför hemmet är "sista utvägen". Det är därmed helt klart att ett utökat stöd behöver erbjudas familjehemmen.

Att veta att det finns någon att kontakta, även utanför kontorstid, kommer underlätta för familjehemmet, och trygga deras situation samtidigt som sammanbrott i det längsta kan förebyggas.

Vilka utmaningar ser vi: I dag är det samma handläggare, oftast familjehemssekreterare, som utreder, utbildar och handleder familjehemmen. Det är redan idag en utmaning för

socialtjänsten att hitta balansen mellan rekryteringsarbete och uppföljningsarbete i familjehemssekreterarnas uppdrag. Socialtjänsten kommer därmed att behöva ta stöd av andra funktioner inom eller utom den egna kommunen för att klara ett utökat uppdrag som innefattar jourtid. Även detta är en resursfråga som också kommer bli en kostnadsfråga för kommunerna. Personalbrist och svårigheter att rekrytera skapar inte de bästa förutsättningarna att klara ett utökat uppdrag, och kan också det drabba kommuner ojämnt.

Vad saknar vi: Vi ser ett bekymmer med att ersättningsnivåerna i form av arvode och/eller omkostnadsersättning och andra ekonomiska compensationer för familjehemmen, kommer bli godtyckliga och ojämlika. De rekommendationer som kommunerna följer idag, kan behöva förtydligas ytterligare och man behöver sätta nationella riktlinjer för vilka grunder som genererar en högre ersättning, inkomstbortfall eller andra ekonomiska förutsättningar. Vi ser en risk med att kommuner med större svårigheter att rekrytera/hitta lämpliga familjehem i närområdet, kommer behöva locka med bättre ekonomisk ersättning vilket skapar en icke sund marknad. Barn är ingen handelsvara och ska därmed inte heller hanteras så, vilket förutsätter likvärdiga och tydliga riktlinjer nationellt.

Register över familjehem med IVO som tillsynsmyndighet

Behörighetstilldelning, hantering av uppgifter samt sekretessfrågor

Övergripande sammanfattning av vår inställning till förslaget. Positivt att IVO får ett utökat ansvar kopplat till familjehemsvården.

Vad tänker vi är bra: Bra att IVO får en utökad roll i förhållande till familjehemsvården. Bra att intyget kan dras tillbaka av IVO om något händer/uppdagas och att andra kommuner får kännedom om det. Förutsättningarna för att bli/vara familjehem blir mera likvärdigt i landet. En statligt sammanhållen styrning tror vi skapar bättre reglering och uppföljning, vilket på sikt kommer gynna barnen. Det är även positivt att det ställs högre krav på att utvärdera barnens inställning till vården.

Vilka utmaningar ser vi: Säkerställa sekretessen för de barn som lever skyddade.

Vad saknar vi: ---

4 Stärkt kvalitet i institutionsvård och stödboende

Tydligare motiverade och bättre matchade placeringar, ökad tillgång till bästa tillgängliga kunskap, högre kompetens samt mer ändamålsenlig differentiering utifrån roll i vårddedjan.

Övergripande sammanfattning av vår inställning till förslaget. Positiv att krav och förväntningar på personal förtydligas.

Vad tänker vi är bra: De högre kompetenskraven, förtydligande om vilken kompetens och personlig lämplighet som personal förväntas ha bör leda till ökad kvalitet i vården.

Det är positivt att säkerställa att föreståndaren har adekvat utbildning, får tillräckliga uppgifter för ett korrekt inskrivningsbeslut samt att samordnare ska utses för varje barn.

Att det ska finnas ett systematiskt kvalitetsarbete för att säkerställa god vård och en god progression i vården för att undvika att barn är placerade längre än nödvändigt.

Vilka utmaningar ser vi: Att matchning vid inskrivning kan konkurrera med verksamhetens behov av att platserna ska fyllas. Det finns utmaningar i att NPF diagnoser är vanligt förekommande och att dessa kommer till uttryck på olika sätt för olika individer, vilka därmed kan påverka varandra negativt.

Ekonomisk påverkan för varje kommun att ansvara för tillgång till HVB.

Om höjd kompetens för personal även avser intermittert anställda så finns risk för svårigheter i rekrytering.

Vad saknar vi: Analys saknas kring den ekonomiska påverkan och eventuell kompensation då varje kommun ansvarar för tillgång till HVB och stödboenden. Det framgår inte om det finns förväntningar utifrån närhetsprincipen. Oklart hur staten ska ta ett större ansvar för tillgången till platser om det är kommunens ansvar.

Om kompetenskraven även avser intermittert anställda

Utbildning för föreståndare samt kunskapsstöd vid lämplighetsbedömning behöver finnas för olika målgrupper, barn/ungdomar som placeras själva och när familjer placeras tillsammans.

Differentiering av HVB – saknas vems ansvar det är att se till att det finns särskild tillgång till hälso- och sjukvård, regionen eller kommunen eller respektive HVB?

Beskrivning av vad/vilka befogenheter som avses utredas.

De särskilda ungdomshemmens roll i vårdkedjan

Särskild funktion för barn och unga att lämna klagomål, ändrade regler för kroppsvisitation, riktlinjer för att förebygga sexuella övergrepp samt utveckla arbetet med Treatment Foster Care Oregon

Övergripande sammanfattning av vår inställning till förslaget. Barn/ungdomars röst kommer fram på ett mer säkerställt sätt, delaktigheten i vården ökar. Risk att skada

barnen om TFCO blir norm, om återförening med vårdnadshavare är aktuell bör vården rikta sig ditåt.

Vad tänker vi är bra: Barnets möjlighet till delaktighet och att göra sin röst hörd ökar. Positivt med tydligare kriterier för vård med särskild tillsyn och vård i öppna former som utslussning.

Positivt med riktlinjer för att förebygga sexuella övergrepp samt att kroppsvisitation ska genomföras av någon av samma kön och att ungdomen ska tillfrågas om någon särskild personal föredras att genomföra visitationen.

TFCO är positivt som koncept om vårdnadshavare är aktivt deltagande och ingår i behandlingen.

Vilka utmaningar ser vi: Finansiering av spetskompetens det behövs ett brett spektrum. Utmaning att anpassa verksamheten efter en bred variation på individuella behov.

Risk att nätverksarbete och behandling i förhållande till vårdnadshavare uteblir om fokus blir TFCO. Svårt att hitta TFCO familjer som orkar med tungt belastade ungdomar på längre sikt. Oklart också hur vårdnadshavare och nätverk inkluderas i arbetet under eftervården och TFCO. Risk med TFCO är att ungdomen kan etablera sig på en ort där det inte är tänkt att hen ska bo efter att vården avslutats, det vill säga om de ska hem till föräldrarna. TFCO som norm ger fokus på att barnet är problemet men då saknas perspektivet utifrån anknytning och relation till föräldrarna.

Vad saknar vi: Förslaget innehåller inga alternativa insatser, till TFCO, med fokus på vårdnadshavare.

5 Tillgång till jämlik sjukvård, hälsovård och tandvård

Regionens ansvar att erbjuda hälso- och sjukvård

Övergripande sammanfattning av vår inställning till förslaget. Bra med ett tydligt fokus på bättre tillgång till hälso- och sjukvård för alla barn.

Vad tänker vi är bra: Att vården ska utgå ifrån där barnet är bosatt samt att tandvård ingår.

Vilka utmaningar ser vi: Om regionen och kommunen inte är ense om huruvida regionen fullgjort sina skyldigheter eller inte uppstår risk för konflikter i förhållande till ersättningen.

Vad saknar vi: Inte helt tydligt om förslaget omfattar all hälso- och sjukvård.

Undersökningar av hälsan

Övergripande sammanfattning av vår inställning till förslaget. Bra med ett tydligt fokus på bättre tillgång till hälso- och sjukvård för alla barn.

Vad tänker vi är bra: Det finns ett kravställande på läkarundersökningar men att det inte är nödvändigt innan ansökan om LVU. Att undersökning sker i den region där barnet är bosatt.

Vilka utmaningar ser vi: Undersökningarna kan dröja utifrån tillgång till tider och därmed saknas underlaget för placeringsansvarig i utformandet av vården.

Vad saknar vi: ---

Hälso- och sjukvård för barn och unga i särskilda ungdomshem

Övergripande sammanfattning av vår inställning till förslaget. Bra med ett tydligt fokus på bättre tillgång till hälso- och sjukvård för alla barn.

Vad tänker vi är bra: Tvärprofessionella team och att dessa ska finnas på plats är positivt utifrån ett brett spektrum av svårigheter hos placerade ungdomar. Positivt med möjligheten till en samlad bedömning av såväl fysiskt som psykiskt hälsotillstånd.

Att SIS kan ta initiativ till SIP.

Vilka utmaningar ser vi: Vid överlämning från den region som haft vården inför placering till den region som ska ta vid efter placering. Många brutna vårdkontakter för barnet och risk att information går förlorad och arbetsrelation skadas. Behandlingsrelationer där ungdomen arbetar med sitt psykiska mående är beroende av kontinuitet och stabilitet, risk att detta skadas om vården upphör innan hälso- och sjukvården är klara med behandling.

Vad saknar vi: Finansiering av de tvärprofessionella teamen, statens eller regionens ansvar? Sekretessbrytande bestämmelser mellan sjuksköterska, psykolog samt behandlade personal på SIS. De behöver kunna delge och prata om relevant information/underlag som är avgörande för vården inklusive planeringar.

6 Särskilda utvecklingsområden

En väl fungerande skolgång

Övergripande sammanfattning av vår inställning till förslaget. Vi ser mycket positiv på förslaget då en fungerande skolgång utgör en stark skyddsfaktor.

Vad tänker vi är bra: Att denna parameter tydliggörs, inte minst vad gäller utsattheten för våld och mobbning.

Vilka utmaningar ser vi: Ansvaret för skolgången och tiden i skolan ligger på annan huvudman.

Vad saknar vi: ---

Fortsatt vård och stöd efter 18 års ålder

Övergripande sammanfattning av vår inställning till förslaget. Vi ser övergripande positivt på förslaget.

Vad tänker vi är bra: Att denna parameter tydliggörs då vi vet att det finns en stor risk för att unga lämnas utan adekvat stöd idag.

Vilka utmaningar ser vi: Att utforma stödet på rätt nivå samt kostnader kopplat till det.

Vad saknar vi: ---